

महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी
योजनेअंतर्गत डोंगराळ भागात/पडकई अंतर्गत
दगडी बांधासह मजगीची कामे घेण्याबाबत

महाराष्ट्र शासन

शासन परिपत्रक क्रमांक : मप्रारो-२०१२/प्र.क्र. ६२/रोहयो-१

नियोजन विभाग (रोहयो प्रभाग)

मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२

दिनांक :- १९ डिसेंबर, २०१२

वाचा : १) शासन निर्णय क्रमांक मप्रारो-२०११/प्र.क्र. ४६/रोहयो-१०अ, दिनांक २ मे, २०११

२) केंद्र शासनाचे पत्र दिनांक २/१२/२०१०.

परिपत्रक

महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजनेचा मुळ हेतू रोजगार पुरविण्यासोबत ग्रामीण भागातील शेतकऱ्यांना अधिनियमाच्या माध्यमातून रोजगाराचा हक्क प्रदान करणे, सामाजिक सुरक्षा देणे व दुर्बल घटकाचे सबलीकरण करणे हा आहे. महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजनेअंतर्गत परिशिष्ट १ मधील परिच्छेद १ (४) नुसार अनुसूचित जाती/जमाती, दारिद्र्य रेषेखालील कुटूंब, इंदिरा आवास योजनेचे लाभार्थी, भूसुधारणेचे लाभार्थी व कृषि कर्ज योजना २००८ नुसार लहान व सिमांत शेतकरी यांच्या वैयक्तिक शेतावर सिंचन सुविधा व भूसुधारणेची कामे अनुज्ञेय आहेत. या अनुषंगाने यापुर्वी शासन निर्णय क्रमांक मप्रारो-२०११/प्र.क्र. ४६/रोहयो-१०अ, दिनांक २ मे, २०११ निर्गमित केलेला आहे. सदर शासन निर्णयामध्ये पडकई कार्यक्रमाअंतर्गत दगडी बांधासह मजगीचे काम अनुज्ञेय आहे. पडकईचे काम साधारणपणे अनुसूचित जमातीतील लोक डोंगराळ व अतिदुर्गम भागामध्ये घेतात. तेथे प्रत्यक्ष कामे करतांना क्षेत्रिय अधिका-यांना आलेल्या अडचणी तसेच योजनेशी संबंधित अनुसूचित जमातीच्या लोकांची वैशिष्ट्यपूर्ण सामाजिक परिस्थिती व क्षेत्रिय अधिका-यांनी केलेल्या सुचनेस अनुसरून सदरहू योजना अधिक लोकाभिमुख करण्यासाठी शासन खालील सूचना देत आहे.

१. सदर कार्यक्रमास पडकई कार्यक्रमाअंतर्गत दगडी बांधासह मजगीची कामे असे संबोधण्यात यावे.
२. सर्वसाधारणपणे अनुसूचित जमाती राहात असलेल्या ठिकाणची पडीक जमिन लागवडीयोग्य करणे हे या योजनेचे उद्दिष्ट आहे.
३. सर्वसाधारणपणे अनुसूचित जमातीतील लोकांची सामाजिक जडणघडण विचारात घेता ते साधारणपणे समुह करून एकमेकांच्या मदतीने लागवडीची कामे करतात. त्यामुळे सदर योजना सामुहिक पद्धतीने ५ ते १० कुटूंबांनी एकत्रित येवून राबविण्यास मान्यता देण्यात येत आहे. याकरिता सर्व

लाभार्थ्यांची जमीन सलग असण्याची आवश्यकता नाही. तसेच अशाप्रकारचा प्रकल्प एकच प्रकल्प समजून त्यास एकत्रितरित्या एकाच वेळेस तांत्रिक व प्रशासकीय मान्यता द्यावी.

४. मजुरांना त्यांच्या शेतावर किंवा इतरांच्या शेतावर गट तयार करून काम करण्याची मुभा राहिल.

५. सदर क्षेत्र दुर्गम आणि डोंगराळ असल्यामुळे सदर कार्यक्रमासाठी साहित्यामध्ये बैलगाडीचा वापर ग्राम पंचायत स्तरावर ६०:४० च्या मर्यादेत राहून करणे अनुज्ञेय राहिल.

६. सदर योजना कृषि विभागामार्फत तालुका कृषि अधिकारी यांच्या देखरेखीखाली राबविण्यात यावी. सदर योजना ग्राम पंचायतीमार्फतसुद्धा राबविणे अनुज्ञेय राहिल.

७. महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजनेच्या मार्गदर्शक सुचनेनुसार ग्राम सभेचे ठराव व ग्राम पंचायतीची शिफारस असणे आवश्यक आहे.

८. कृषि विभागामार्फत घेण्यात येणा-या कामाला प्रशासकीय मान्यता तहसिलदार देतील व ग्राम पंचायतीमार्फत घेण्यात येणा-या कामाला मान्यता गटविकास अधिकारी देतील.

९. ग्राम रोजगार सेवक मजुरांची उपस्थिती घेवून कृषि विभाग असेल तर कृषि सहायकाची प्रतिस्वाक्षरी आणि ग्राम पंचायत असेल तर ग्रामसेवकाची प्रतिस्वाक्षरी घेतील. तसेच मोजणी करण्यासाठी ६% प्रशासकीय निधीतून मदतनीस ठेवता येईल. अनुसूचित जमातीच्या मजुरांमध्ये सदर योजनेबाबत जनजागृती निर्माण करण्यासाठी आवश्यक ती उपाययोजना करण्यात यावी.

१०. पडकईचे काम सुरु करण्यापूर्वी, काम सुरु असताना व काम पूर्ण झाल्यानंतर याप्रमाणे कामांच्या विविध पातळीवर छायाचित्र काढण्यात यावे व योजनेच्या संकेतस्थळावर (MIS मध्ये) टाकण्यात यावे.

११. अकुशल कामासाठी जॉबकार्ड आवश्यक आहे (जॉबकार्ड वर नोंद घेणे अनिवार्य).

१२. स्थानिक नोंदणीकृत मजुरांना मागणीनुसार काम उपलब्ध करून द्यावे.

१३. हजेरीपट ठेवणे/बँक किंवा पोस्ट ऑफिस मार्फत मजुरीचे प्रदान करणे, इ. कार्यपद्धतीचा अवलंब करणे.

१४. कंत्राटदार / ठेकेदार यांना बंदी राहिल.

१५. सदर कामाचे सामाजीक अंकेक्षण अनिवार्य असल्याने अकुशल व अर्धकुशल कामावरील खर्चाची सर्व प्रमाणके (Vouchers), पावत्या, सामाजीक अंकेक्षणासाठी उपलब्ध करणे अनिवार्य राहिल.

१६. कामाच्या ठिकाणी फलक लावण्यात यावा. त्यावर कामाचा एकूण खर्चाच्या रकमेचा तसेच बैलगाडीच्या भाड्याचा खर्चाचा तपशिल नमूद करावा.

१७. जॉब कार्ड बाबत दिलेले सुधारित सुचनेनुसार नवीन जॉबकार्ड (एकप्रत मजूराकडे व दुसरी प्रत ग्राम पंचायतीकडे असावी) देण्यात यावे.

१८. मजूरी प्रदान झाल्यानंतर दोन दिवसात त्याबाबतच्या योग्य त्या नोंदी MIS वर घेणे आवश्यक आहे.

पडकई कार्यक्रमांतर्गत दगडी बांधाचे आर्थिक मापदंड खालील प्रमाणे राहतील.

पडकई कार्यक्रमांतर्गत दगडी बांधकामाचे आर्थिक मापदंड

अ.क्र.	उतार गट	अकुशल रक्कम (नियोजन विभाग दरसुची दि.२०.४.१२)	कुशल/साहित्य रक्कम (कृषि विभागाची दरसुची दि.१०.७.१२)	एकूण रक्कम रु.	मजूरी/साहित्याचे प्रमाण
१.	८ ते १२ टक्के	१४७३७६	३७२०३	१८४५७९	८०:२०
२.	१२ ते १६ टक्के	२००५६५	३५६१९	२३६१८४	८५:१५
३.	१६ ते १८ टक्के	२५००११	३४८५१	२८४८६२	८८:१२

तपशिलवार मापदंड सोबतच्या परिशिष्ट "अ" मध्ये देण्यात येत आहेत.

१९. कृषि विभागाने तयार केलेले नमुना अंदाजपत्रक सोबत "परिशिष्ट अ" मध्ये देण्यात येत आहे त्या नुसार व क्षेत्रीय परिस्थिती विचारात घेवून पडकई अंतर्गत मजगीची कामे घेता येतील.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेत स्थळावर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा संगणक संकेतांक २०१२१२२७११३८३०१७१६ हा आहे. महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

दि. १७.१२.२०१२
(व्ही. गिरीराज)
प्रधान सचिव (रोहयो)

प्रत,

मा.राज्यपाल यांचे सचिव,
मा.मुख्यमंत्री यांचे सचिव

मा. उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव

सर्व मा. मंत्री खाजगी सचिव

मुख्य सचिव

सर्व अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव

सर्व विभागीय आयुक्त

आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, पुणे,

सर्व जिल्हाधिकारी (मुंबई शहर व उपनगर वगळून)

सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद

सर्व उपविभागीय अधिकारी (महसूल)

सर्व तहसिलदार (मुंबई शहर व उपनगर वगळून)

सर्व गट विकास अधिकारी (मुंबई शहर व उपनगर वगळून)

सर्व उप सचिव/अवर सचिव/कक्ष अधिकारी रोहयो प्रभाग, नियोजन विभाग, मंत्रालय

उप सचिव, विधान मंडळ रोहयो समिती/विधान भवन मुंबई कक्ष अधिकारी, रोहयो

प्रधान मुख्य वनसंरक्षक, नागपूर

आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, पुणे

संचालक, मृदसंधारण व पाणलोट क्षेत्र व्यवस्थापन, पुणे

संचालक, फलोत्पादन, पुणे

संचालक, सामाजिक वनीकरण, पुणे

महालेखापाल, महाराष्ट्र राज्य (लेखा व अनुज्ञेयता) मुंबई/नागपूर

महालेखापाल, महाराष्ट्र राज्य (लेखा परिक्षा) मुंबई/नागपूर

सर्व मुख्य अभियंता व सह सचिव सार्वजनिक बांधकाम विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२

सर्व मुख्य अभियंता व सह सचिव जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२

मुख्य अभियंता, लघुपाटबंधारे (स्थानिक स्तर) विभाग पुणे

सर्व उपजिल्हाधिकारी (रोहयो)

कक्ष अधिकारी, संग्राम कक्ष, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई -४०००३२

(महाऑनलाईनवर प्रसिध्दीसाठी)

सर्व जिल्हा अधिक्षक, कृषि अधिकारी

सर्व उपसचिव/अवर सचिव/कक्ष अधिकारी नियोजन विभाग (रोहयो)

परिशिष्ट - अ

महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजनेअंतर्गत पडकई कार्यक्रमाअंतर्गत दगडी बांध मजूर व साहीत्याद्वारे करण्यासाठी आर्थिक मापदंड

(अ) उतार- ८ ते १२ टक्के (बांधाची उंची- ०.९० मी. व माथा- ०.६० मी.)

(ज.जा.उ.पो/डोंगराळ क्षेत्राकरिता)

अ. क्र.	कामाचा प्रकार	मजुराच्या सहाय्याने (दरमूची दि. २०/४/२०१२)				सहाय्य (दरमूची दि. २०/४/२०१२)				एकूण एकंदर रु.
		दरमूची बांध क्र.	परीमाण घ.मी.	दर रु.	रक्कम रु.	दरमूची बांध क्र.	परीमाण घ.मी.	दर रु.	रक्कम रु.	
१	पाया खोदाई = $८१६ \times ०.८७ \times ०.२५$	-	-	-	०.००	१	१७७.४८	२५.१०	४,४५४.७५	४,४५४.७५
२	पाया भराई = $८१६ \times ०.८७ \times ०.२५$	१५	१७७.४८	११३.३७	२०१२०.९१	-	-	-	०.००	२०,१२०.९१
३	पायाचे खरील काम = ८१६×०.६६	१५	५३८.५६	११३.३७	६१०५६.५५	-	-	-	०.००	६१,०५६.५५
४	दगड वळवूक (एकूण परिमाणामध्ये २५ टक्के परिमाण- करिता ६० मी. व २५ टक्के करिता ७० मी.अंतरसाठी)	७ (५)	२०५.८६	७२.०४	१४८३०.१५	-	-	-	०.००	१४,८३०.१५
	(१५ टक्के जादा परिमाण दगडातील पोक्ळीकरिता)	७ (६)	२०५.८६	८५.८६	१७६७५.१४	-	-	-	०.००	१७,६७५.१४
५	उठाई- (वाळवूक परिमाणामध्ये ५० टक्के दगड बांधाच्या खालील बाजूने उचलून आणलेसाठी)	८(११)	१०२.९२	१०८.८१	११११८.७३	-	-	-	०.००	११,११८.७३
	(१५ टक्के जादा परिमाण दगडातील पोक्ळीकरिता)	८(१४)	१०२.९२	१३३.८१	१३७३१.७३	-	-	-	०.००	१३,७३१.७३
६	बाजू बांधाचे परिमाण = बांधाची लांबी $\times$ छेद	१५	५१.४५	११३.३७	५८३२.८९	-	-	-	०.००	५,८३२.८९
७	संपाटीकरण परिमाण (पाया खोदाईचे परिमाण वजा जाता) = $१४५३.१३ - १७७.४८ = १२७५.६५$ घ.मी	-	-	-	०.००	१	१२७५.६५	२५.१०	३२०८८.८२	३२,०९८.८२
	एकूण				१४४४८६.०९				३६,४७३.५७	१८०,९५६.६५
	आवक्यिक खर्च २ टक्के				२८८९.७२				७२९.४७	३,६९९.९९
	एकूण				१४७३७५.८१				३७२०३.०४	१८४,६५६.६४
	मजुरांचे				१४७,३७५				३७,२०३	१८४,५७९
	कामाची टक्केवारी				८०				२०	१००

(ब) उतार- १२ ते १६ टक्के (बांधाची उंची- ०.९० मी. व माथा- ०.६० मी.)

(ज.जा.उ.पो/डोंगराळ क्षेत्राकरिता)

अ. क्र.	कामाचा प्रकार	मजुराच्या सहाय्याने (दरमूची दि. २०/४/२०१२)				सहाय्य (दरमूची दि. २०/४/२०१२)				एकूण एकंदर रु.
		दरमूची बांध क्र.	परीमाण घ.मी.	दर रु.	रक्कम रु.	दरमूची बांध क्र.	परीमाण घ.मी.	दर रु.	रक्कम रु.	
१	पाया खोदाई = $८१६ \times ०.८७ \times ०.२५$	-	-	-	०.००	१	२४४.१०	२५.१०	६,१४६.९१	६,१४६.९१
२	पाया भराई = $८१६ \times ०.८७ \times ०.२५$	१५	२४४.१०	११३.३७	२७७५४.३१	-	-	-	०.००	२७,७५४.३१
३	पायाचे खरील काम = ८१६×०.६६	१५	७४३.१६	११३.३७	८४२५२.०५	-	-	-	०.००	८४,२५२.०५
४	दगड वळवूक (एकूण परिमाणामध्ये २५ टक्के परिमाण- करिता ६० मी. व २५ टक्के करिता ७० मी.अंतरसाठी)	७ (५)	२८३.७८	७२.०४	२०४४३.५१	-	-	-	०.००	२०,४४३.५१
	(१५ टक्के जादा परिमाण दगडातील पोक्ळीकरिता)	७ (६)	२८३.६६	८५.८६	२४३५५.०५	-	-	-	०.००	२४,३५५.०५
५	उठाई- (वाळवूक परिमाणामध्ये ५० टक्के दगड बांधाच्या खालील बाजूने उचलून आणलेसाठी)	८(११)	१४२.०३	१०८.८१	१५४५४.२८	-	-	-	०.००	१५,४५४.२८
	(१५ टक्के जादा परिमाण दगडातील पोक्ळीकरिता)	८(१४)	१४२.०३	१३३.८१	१९००५.०३	-	-	-	०.००	१९,००५.०३
६	बाजू बांधाचे परिमाण = बांधाची लांबी $\times$ छेद	१५	४७.२६	११३.३७	५३५७.८७	-	-	-	०.००	५,३५७.८७
७	पायाच्या सहाय्याने संपाटीकरण परिमाण (पाया खोदाईचे परिमाण वजा जाता) = $१४५३.१३ - १७७.४८ = १२७५.६५$ घ.मी	-	-	-	०.००	१	१२७५.६५	२५.१०	२८७७३.३९	२८,७७३.३९
	एकूण				१९६६३६.९९				३४,९२०.३८	२३१,६५६.३८
	आवक्यिक खर्च २ टक्के				३९३२.६४				९८८.४९	४,९१९.०५
	एकूण				२००५६९.६३				३५,९०८.८७	२३६,५६८.५३
	मजुरांचे				२००,५६९				३५,९०९	२३६,४६८
	कामाची टक्केवारी				८५				१५	१००

(क) उतार- १६ ते २० टक्के (बांधाची उंची- ०.९० मी. व माथा- ०.६० मी.)

(ज.जा.उ.पो/डोंगराळ क्षेत्राकरिता)

अ. क्र.	कामाचा प्रकार	मजुराच्या सहाय्याने (दरमूची दि. २०/४/२०१२)				सहाय्य (दरमूची दि. २०/४/२०१२)				एकूण एकंदर रु.
		दरमूची बांध क्र.	परीमाण घ.मी.	दर रु.	रक्कम रु.	दरमूची बांध क्र.	परीमाण घ.मी.	दर रु.	रक्कम रु.	
१	पाया खोदाई = $१४११ \times ०.८७ \times ०.२५$	-	-	-	०.००	१	३०६.८१	२५.१०	७,७०२.९४	७,७०२.९४
२	पाया भराई = $१४११ \times ०.८७ \times ०.२५$	१५	३०६.८१	११३.३७	३४७९२.१२	-	-	-	०.००	३४,७९२.१२
३	पायाचे खरील काम = १४११×०.६६	१५	९३१.२६	११३.३७	१०५५७६.९५	-	-	-	०.००	१०५,५७६.९५
४	दगड वळवूक (एकूण परिमाणामध्ये २५ टक्के परिमाण- करिता ६० मी. व २५ टक्के करिता ७० मी.अंतरसाठी)	८ (५)	३५५.६८	७२.०४	२५६२३.९९	-	-	-	०.००	२५,६२३.९९
	(१५ टक्के जादा परिमाण दगडातील पोक्ळीकरिता)	८ (६)	३५५.६८	८५.८६	३०५३८.६८	-	-	-	०.००	३०,५३८.६८
५	उठाई- (वाळवूक परिमाणामध्ये ५० टक्के दगड बांधाच्या खालील बाजूने उचलून आणलेसाठी)	१२(४)	१७७.९८	१०८.८१	१९३६६.००	-	-	-	०.००	१९,३६६.००
	(१५ टक्के जादा परिमाण दगडातील पोक्ळीकरिता)	१२(५)	१७७.९८	१३३.८१	२३८१५.५०	-	-	-	०.००	२३,८१५.५०
६	बाजू बांधाचे परिमाण = बांधाची लांबी $\times$ छेद	१५	४७.६०	११३.३७	५३६६.४१	-	-	-	०.००	५,३६६.४१
७	संपाटीकरण परिमाण (पाया खोदाईचे परिमाण वजा जाता) = $१३६१.२५ - ३०६.८१ = १०५४.४४$ घ.मी	-	-	-	०.००	१	१०५४.४४	२५.१०	२६४६४.४४	२६,४६४.४४
	एकूण				३४५४०८.८६				३४,९७०.३८	३८०,३७९.२४
	आवक्यिक खर्च २ टक्के				४९०२.१८				६८३.३५	५,५८५.५३
	एकूण				३५०३११.०४				३५६५३.७३	३८५,९६४.७७
	मजुरांचे				३५०,३११				३५,६५३	३८५,९६४
	कामाची टक्केवारी				८८				१९	१००